

Poštarina plaćena u gotovu

Pojedini broj stoji 1 dinar

MALI IST'RAVINI

GOD. XII

RUJAN 1940

BROJ 1

PET PLODOVA NA JEDNOM DRVETU. Na gospodarskoj izložbi u Kaliforniji dobio je neki voćar zlatnu kolajnu, jer mu je pošlo za rukom da na svoju bijelu šljivu nakalami još druga četiri ploda. Osim bijele šljive uspijeva na tom drvetu i modra šljiva, breskva, kajcija i badem. Povrh toga uspijeva od svakoga pojedinoga ploda i po nekoliko različitih suvrsta. To čudesno drvo nastalo je na taj način, što je voćar kroz nekoliko godina na mlado stablo kalamio pupove srodnih voćaka s tvrdom košticom.

DVA OČENAŠA NA KUKURUZNOM ZRNU. Nekom naredniku u Sarajevu uspjelo je na kukuruzno zrno napisati cijeli očenaš. Kad je za to doznao arhivski činovnik Dragoljub Brezančić, stao se vježbati u pisanju sitnih slova, i konačno mu se posrećilo, da je na kukuruznom zrnu napisao cijela dva Očenaša. Zrno ima površinu od šest četvornih milimetara.

ULICA MILIJUNAŠA. U Londonu ima jedna ulica, u kojoj stanuju samo milijunaši. Nitko ne može stanovati u toj ulici tko nema u banci položeno najmanje 100.000 funti t. j. oko 240 milijuna dinara. Ulica se zove Kensington Palace Gardens. Ulica je s jedne i s druge strane zatvorena velikim željeznim vratima, na kojima stoji straža, koja propušta samo one posjetnike, koji se iskažu da idu poslovno u koju od milijunaških kuća, bilo da donose robu ili da dolaze kome u posjete. Prosjaci i siromasi nemaju uopće pristup u tu ulicu.

SREĆA DVAJU PROSJAKA. Dva siromašna Grka iselila se prije više godina u Egipat, gdje su živjeli od prosjačenja. Jednoga dana upozorio ih je neki njihov zemljak na vijest u novinama, koja je javljala da je u Americi umro neki bogati Grk, koji je sve svoje imanje ostavio svojim rodacima. Na svoje veliko iznenađenje ustanovili su da je to bio zapravo njihov stric. Požurili su se na grčko poslanstvo, koje im je zaista potvrdilo, da je to njihov stric i da oni imaju pravo na nasljedstvo. Za kratko vrijeme dobila su ta dva prosjaka imetak u vrijednosti od skoro dvije milijarde dinara.

25.000 PROSJAKA živi u kineskom gradu Paoting. Još prošle godine ti su ljudi bili imućni seljaci, ali su lanjske godine izgubili sve. Strašna poplava koja je lani uništila čitavu jednu kinesku pokrajinu upropastila je sve njihovo imanje tako da danas nemaju ništa nego žive od milostinje, koju im daju razni misionari i kineski crveni križ.

Poplave u Kini nijesu ništa neobična i mi smo u jednom od lanjskih brojeva našega lista donijeli opširan prikaz jedne takve goleme poplave Žute rijeke, koja često mijenja svoj tok i znade preplaviti područja, koja su velika kao cijela Banovina Hrvatska.

MALI ISTRANIN

GOD. XII

RUJAN ŠK. GOD. 1940/41

BR. 1

Na početku XII. školske godine

Po dvanaesti put dolazimo evo u pohode svojim mladim prijateljima i čitateljima.

Po dvanaesti put, otkako izlazimo u Zagrebu, a računamo li k tome i one godine, dok smo još izlazili u Istri (u Malom Lošinj, Opatiji i Trstu) — a moramo ih računati — onda je ovo već po trideset i peti put, što uvijek iznova dolazimo pred našu djecu, da je zabavimo, podučimo i odgojimo u plemenitoj ljubavi prema rodu i domovini.

Trideset i pet godina radimo tako i oni koje smo odgojili kažu da smo dobro radili.

Danas u ovom sutonu civilizacije, u ovom mutnom i strašnom vrtlogu u kom se grči i izgiba Evropa, danas, kada se divljački ruši i uništava sve što su pokoljenja stoljećima gradila i izgrađivala, može li biti ljepšeg i uzvišenijeg cilja nego li odgajati djecu svoju u ljubavi do vlastite zemlje, do vlastitog doma i domovine, do vlastitog naroda i njegove slobode, do svega, što je lijepo i plemenito, do svega, što su oci naši s toliko truda i žrtava stvorili?

Ulazimo u dvanaestu, odnosno trideset i petu godinu života.

Koracamo jasno zaertanim putem.

I ne skrećemo s njega.

Odgajat ćemo i dalje mlada pokoljenja.

Vodi nas ljubav

Trostruka ljubav:

Ljubav k Bogu,

Ljubav k Narodu,

Ljubav k Domovini!

Ernest Radetić

Pavao Batinić

Moj školski drug Pavao Batinić bio je pravi nevaljalac.

Takovim smo ga svi mi smatrali, a tako je o njemu mislio i naš učitelj Ljutić.

»Čekaj samo, Batiniću, ja ću te batinom tako izbatinati, da ću ti već istjerati tvoju nevaljalštinu«, kazivao bi u po šale u po zbilje gospodin učitelj Ljutić i tom bi prilikom svaki put udario šibom po Batinićevoj klupi, a nekad i po Batinićevim dlanovima.

Batinić je sjedio u magarećoj klupi. Kad bi ga učitelj, uz buran smijeh čitavoga razreda, izgrdio, on bi uporno šutio. Domaće zadaće nije nikada izrađivao, a kad bi ga učitelj pozvao na red, uskraćivao bi svaki odgovor. Katkada bi za vrijeme obuke i zaspao. Nitko nije sjedio s njime u klupi, jer su svi saučenici smatrali Batinića nevaljalcem i kradljivcem, i to od onoga dana, kada su slučajno pronašli kod njega novu olovku, koja je drugome nestala. Drugom jednom prilikom nestala je nekome žemička s maslacem i svi su bili uvjereni, da ju nije mogao nitko drugi ukrasti nego Pavao Batinić. I od onda kadgod bi kome što nestalo uvijek je bio kriv Batinić.

Meni Pavao nije nikada učinio ništa na žao. Bio mi je čak dobar, pa mi je jednom prilikom donio od kuće veliku kuglu lema, kad je njegov otac koji je bio staklar, popravljao kod nas prozore. Kugla je bila tako velika, da sam od nje napravio čitav tunel ispod kojeg je onda jurio moj mali vlak.

Zato ja nijesam bio tako uvjeren da je on nevaljalac i kradljivac.

Jedne večeri primijetio sam da mi fali nožić. Bio je to posve nov nožić, lijep, s tri oštrice, obložen rogom s niklenom pločicom. Nitko u cijeloj školi nije imao takvog nožića.

Kuda mi je samo mogao nestati nožić? razmišljao sam i naposljetku se dosjetim: nožić je mogao uzeti samo Batinić. Ta tko bi drugi. Danas smo nas dvojica poslije obuke bili posljednji u razredu. Njemu se bio prekinuo remen od torbe za knjige, pa sam mu posudio svoj nožić, da bi mogao urezati novu rupicu u kožu.

— Da, jedino je Batinić mogao uzeti moj nožić! zaključio sam i cijelu sam noć sanjao o svom lijepom nožiću sa tri oštrice s koricama od rogovine i niklenom pločicom.

Kad je sutradan stupio Batinić u školu prvi sam bio kod njega:

— Slušaj ti, Batiniću, nijesi li ti jučer zabunom turio moj nožić u svoj džep?

Batinić turi obje ruke u džepove, pretraži ih, no ne nađe ništa.

— Ne, ne... ja ga nemam — reče i slegne ramenima kao da je time stvar za njega svršena.

Ali za mene stvar nije bila svršena. Bio sam tako žalostan da bih bio mogao tuliti od boli. Ljutilo me što podmuklom Batiniću nijesam mogao dokazati da je uzeo moj nožić.

— Molim te pogledaj još jednom, možda ga ipak negdje imaš — rekoš, a jedan moj drug čuvši to odmah priskoči:

— Je li ti što ukrao?

— Ne znam. Meni manjka nožić. Onaj moj lijepi nožić s tri oštrice i s koricama od jelenova roga — rekoš.

I za čas je cijeli razred zujao, da je Batinić meni ukrao nožić.

Kad je učitelj stupio u razred već je znao sve. Netko se je još pred vratima pobrinuo da mu ispriča, kako je meni Batinić ukrao nožić.

Odmah je Batinića pretražio od pete do glave i prevrnuo mu sve džepove, a zatim je pretražio i magareću klupu, no

uzalud. Nato izade iz razreda i potajno, da nitko od nas ne zna, pošalje podvornika Batinićevim roditeljima, da bi oni kod kuće potražili moj nožić.

Podvornik se vratio, kad je obuka bila već skoro pri kraju. Podignute glave i zalizanih brkova stupio je pred učitelja Ljutića, zaškiljio malo prema Batiniću i rekao glasno da smo ga svi čuli:

— Otac nije bio kod kuće, a maćeha nije ništa našla. No poručila je da ga ona često namlati, a danas da će zbog toga nožića pogotovo dobiti batina.

Prvi se puta dogodilo, da se učitelj Ljutić zabezeknuo. Ova put nije istukao Batinića, jer su ga i onako kod kuće čekale grdne batine.

Vidjeli smo da je učitelju teško i kao da žali Batinića, koji eto kako čusmo i kod kuće dobiva ljutih batina.

Sutradan Batinić nije došao u školu.

Učitelj Ljutić čim je stupio u razred prvo je pogledao u Batinićevu klupu. Nije rekao ništa, no mene je mučila grižnja savjesti. Zacijelo su ga roditelji kod kuće zbog moga nožića tako istukli, da ne može sjediti. Bilo mi je žao Batinića, ali nijesam zaboravljao ni svoj lijepi nožić. Da, bio je to uistinu krasan nožić, a k tome sasvim nov novcat...

Uto je netko zakucuo na vratima.

Na vratima se pojavi neka stara žena, koja je stanovala u kolibi kraj kuće Batinićevih. Kazala je, da Pavao jučer poslije škole nije uopće došao kući, te da nitko ne zna gdje se nalazi.

Mi djeca smo čuli tek toliko, a nato je učitelj Ljutić izišao na hodnik i zatvorio za sobom vrata.

Kad je učitelj Ljutić opet ušao u razred održao nam je mali govor. Popeo se na podij, nakašljao se u neprilici i rekao:

— Naš dobri Pavao Batinić otišao je od nas. Kod kuće mu nije bilo dobro, pa je zato otišao u daleki svijet da potraži posla. Mi mu želimo svaku sreću! —

Od toga časa nije učitelj više spominjao Batinića. No mi smo u svojim dječjim dušama osjećali najdublje kajanje. — Uskoro smo doznali sve pojedinosti o Batinićevu životu. Jadni naš saučenik Pavao Batinić ne samo što je kod kuće morao raditi i pomagati svome ocu, nego je od oca, koji je često pio i od maćehe, koja ga nije voljela, dobivao više batina nego jela. Dječak nije imao vremena ni prilike da izrađuje svoje zadaće, jer je čak noću morao paziti na svoju malu braću...

Zato bi dolazio u školu neispavan, pa bi u toploj školskoj sobi i zadrijemao u klupi. A mi smo uvijek držali da je on lijen, da je nevaljalac.

Svi smo osjećali da smo svome drugu Batiniću nanijeli veliku krivicu. Ali sada je sve bilo prekasno. Nijesmo više mogli popraviti što smo mu skrivili. Ja sam se tješio time, da će mu sigurno u svijetu svagdje biti bolje nego kod kuće, pa neka je hvala Bogu i otišao. Od mene je ponio lijep nožić sa tri oštrice, obložen rogom i niklenom pločicom. Ja mu ga poklanjam i neka mu bude na radost. Time sam se tješio, kad bi me počela peći savjest da sam baš ja sa svojim nožićem krivac, što je Batinić pobjegao u svijet.

Ali jednoga dana nešto me ljuto ubolo u dno srca.

Kada sam isprašivao svoj ljetni kaputić, koji već dugo vremena nijesam nosio, ispade iz njega moj lijepi nožić...

Tu je dakle bio moj nožić. A ja sam, nevaljalac, osumnjičio Pavla Batinića. Zbog toga je jadni Pavle pobjegao u svijet ožigosan u očima učitelja, roditelja i saučenika kao tat i kradljivac.

Dobri moj Pavle Batiniću!

Nijesi ti bio nevaljalac. Ti si bio dobar, a svi smo mi bili pomalo nevaljalci...

Kaži tata

Dlaga tajko, tatice,
kupi meni hlačice!
Haljinicu vise nosit necu
to ti je za malu djecu.

A ja sam vec tako velik
sa ponosom mogu lec,
danas sam bas nehotice
slusio u sobi pec.

Micu sam za lep natezo,
a ti kazas: Sto je to?
Mamica mi placu dala,
to najvece bas je zlo!

Zato kupi meni hlace,
u njima cu velik bit,
kad me mama htjedne tuci,
pod klevet se necu sklit.

Nove hlace, naocali
metnut cu si kao ti.
Daj mi, tata, samo kazi,
gdje se kupe blkovi?

Čermak Ivica

Majčici

Mila moja majčice
mrzle su mi ručice
mrzle su mi nožice!
Daj mi malo vatrice!

Lijepo ću te slušati
Lijepo ću ti pjevati
Oj majčice, dušice!

Ivo Čič

Pero i maca

Sjedi maca pa se gladi,
gleda Pera;
mili Bože, maca mala
što to smjera!
Ko da će mu nešto reći,
mače: mao!

ne bi P i njoj Pero mali
papat dao.
— Dao bih ti, veli Pero,
al se bojim,
ogrepst ćeš me ko i braću
šapam' svojim.

Krsto Mihotić

Puškalica ...

Kad bi lišće počelo opadati sa grana, bura bi ga kovitlala na gomile i slagala u zaklonjenim mjestima. Mnogo se je još junački držalo i nije se na prvo fijukanje bure htjelo odijeliti od grana. Lastavice su se u velikim jatima kupile po telefonskim žicama. Milo su cvrkutale i opraštale se sa svojim i našim zavičajem. Nama je bilo žao milih ptičica, koje se više neće vidjeti po našim kućama i stajama sve do drugog proljeća, a to znači kroz čitavu zimu i dosadnu kišovitu jesen.

Grožde se je bralo, a mnogi su ga već bili i obrali i seljaci su radosno prepričavali koliko je tko vina napravio. U velikim plotovima, ogradama i živicama, bilo je pokraj naših vrtova i njivica vrlo često i bazge. Ljeti su po njenom cvijeću zujali bumbari i pčelice, a sada na jesen

svako toliko otpao bi po koji list s grane. Od te bazge ili šipkovog trna pravili smo, mi djeca, na jesen »puškalice«. Srčiku bismo nekim šiljatim predmetom izvadili, cijev lijepo izgledili, a zatim od suhog drijena napravili štapić »puškalac«, koga bismo na kraju dobro otupili da može teže ulaziti u sredinu puškalice. Zatim smo od konopljene prede, ili još češće od zrna smreke borovice pravili municiju. Ne pitajte kako. Vrlo lako. U predu od konoplja pljunuli smo i napravili od nje čep.

Bila je to prava zračna puška, gdje bi zgusnuti zrak čep prilično daleko izbacio, a uz to bi dosta jako prasnulo. Od divlje je ruže bila bolja puškalica nego od bazge (zove) koja je mnogo mekša. Pucali smo tako, za lijepih jesenskih dana, povazan. Stric Jure, ili kako smo ga mi djeca zvali »Barba« Jure sjedio je jednom pod zidom, pušio svoju zemljanu lulicu i nešto razmišljao. Netko od moga društva napunio je puškalicu, sakrio se za zidom i opalio. Pogodak je bio tako dobar da je barba

Juri lulica odletjela iz ustiju i razbila se na stotinu komadića. Mi smo se, dakako, razbježali kao vrapci na sve strane, dok je oko nas pljuštalo kamenje, i odzvanjale psovke i prijjetnje barba Jurine.

Dakako da smo bili izgrđeni, ali naši su se roditelji ipak u potaji slatko smijali našoj šali, dok je barba Jure morao kupiti novu lulicu, jer mu je od stare ostao samo kamiš.

Prikodražan

Zmija i svraka

Sunčani, vrući ljetni dan. Teška omara pritisnula polje i šumu. Na povisokom grabriću čuče u gnijezdu sitni, bućoglavi svračići, pa od sparine i glada čipkaju »či, či, či!«

Podno grabića puzala tromo povelika zmija. Gladna je, pa zvjera zlim očima na sve strane, ne bi li gdje god ukebala kakvog miša ili žabu, da utazi tešku glad.

Odjednom podiže glavu i zaustavi se. Njezin dobar sluh upozori je na čipkanje svračića. Proždrljivost njena prisili je da isplazi jezik i psikne, te si poželi par svračića, za kojima uvijek lakomo vreba.

Dosjeti se da bi se oni mogli nalaziti na grabriću. Podiže glavu, napne sluh i, zaista, uvjeri se, da su svračići na grabriću.

Pride drvetu i stane po njemu plaziti. Popne se na rašlje. Stane. Osluhne i pogleda. Ha, sad vidi! Na gornjoj grani, između rašalja, gnijezdo, a iz njega vire sićušne glavice svračića rastvorenih kljunića. Zmija psikne još jednom. Isplazi jezik i stane oprezno, ali brzo i okretno plaziti do gnijezda.

Koliko bi udario dlanom o dlan eto je kod gnijezda. Nadvine se nad njega. Psikne, ispruži jezik, razjapi ralje i, sad će da proguta svoju najomiljeliju poslasticu. Kad li, u taj tren, doletje od nekale svraka-majka. Ispusti iz kljuna hranu za mladunčad i, koliko bi okom trenuo, navali na zmiju, te joj, kljunom, izbije jedno pa drugo oko.

Zmija osjeti strašan bol, trgne se, psikne i, stropošta se sa grabrića u zelenu travu.

Zapišti od bola i zajaukne: »Oslijepi me grdobo stara. Sada ću u mukama da liječim rane, a zatim da slijepa tumaram od kamena do kamena i od grma do grma, dok ne videći plijena, ne poginem od gladi. Zar te nije Boga strah?«

»Eh, proždrljivko«, odvrati joj svraka, »ne bilo te s cijelim rodom i porodom! Uvidaš sada svoju nesreću, a na tuđu nijesi pomišljala! Zar nije bolje da ti slijepa tumaraš, nego li da ja, majka, ginem sa tugom u sreću za svojom djecom,« odvrati svraka i odleti da ponovno nakupi hrane za svoju mladunčad.

Ljubo Brgić

Zvonko i njegov čamac

Mali Zvonko pušta čamac
u potočić mali,
zablještaše ko biseri
oko čamca vali.

Kud će krenut u daljine,
Zvonko živo snuje,
rastvorio kartu svijeta
pa osnove kuje.

Prije no što k moru stigne,
nosit će ga Sava,
kući ne će povratit se
baš kratkih rukava.

Ako li mu putem ne će
kakvo zlo da prijeti,
naranče će nebrojene
sekici donijeti.

U Kitaju, na tržištu,
gdjeno vlada graja,
za svog tatu kupit će
prve vrste čaja.

Sa Jave će poklon donijet
i za svoju baku,
kupit će joj kave, nek' je
pije veče svaku.

Za majku će donijeti
ukusnih banana,
a za djeda — to se znade —
finoga — duhana!

Bogumil Toni

KLOK & JOŽIĆ

— Halo! Halo! Podmornica na vidiku! javio je prvi časnik broda kapetanu, koji je upravo čas prije otišao u svoju kabinu da se malo odmori.

Kapetan je u dva skoka bio na kapetanskom mostu, pograbio dalekozor i uperio ga na pučinu.

Zaista u daljini se vidjela nekakva crna cijev, koja je izvirivala iz vode i ostavljala za sobom bijelu prugu.

Kapetan nije htio uznemirivati putnike, nego je još neko vrijeme čekao da vidi kojim će smjerom podmornica, jer to je uistinu bila podmornica, i čije li je narodnosti.

Podmornica je međutim plovila ravno prema brodu i kad je došla u stanovitu udaljenost najednom se počela dizati na površinu. Najprije periskop, pa paluba, koja se na suncu ljeskala poput trupine kakove goleme ribe.

U isto vrijeme zabrenčalo je u radiotelegrafskoj kabini. Telegrafista je pograbio doglasalo i javio kapetanu:

— Nepoznata podmornica daje nam pet minuta vremena. Nakon toga će torpedirati brod!

Kapetan je vidio, da je vrug šalu uzeo i dade znak za uzbunu.

Brodsko zvonce zazvoni, a putnici nagrnuše na polubu.

— Spuštajte čamce! Vadite pojase za spasavanje! zapovijedio je kapetan, a mornari su smjesta skočili na čamce i stali ih spuštati u more. Drugi su otvorili sanduke s pojasiima za spasavanje i stali ih dijeliti putnicima.

— Najprije žene i djecu u čamce! Muškarcima pojase! grmio je kapetan, ne gubeći prisutnosti duha.

Bio je to stari morski vuk, koji je proživio mnogu oluju na svim oceanima. Ponosno je stajao na mostu, u jednoj ruci držeći dalekozor, u drugoj revolver.

Među putnicima je nastala panika! Kao bez glave stali su trčati s jedne strane palube na drugu, žene su lamale rukama i vriskale, a muškarci su uzrujano grabili pojase i vezivali ih.

Mornari, sve sami kršni Dalmatinci i Primorci, jedva su uspijevali podržavati red.

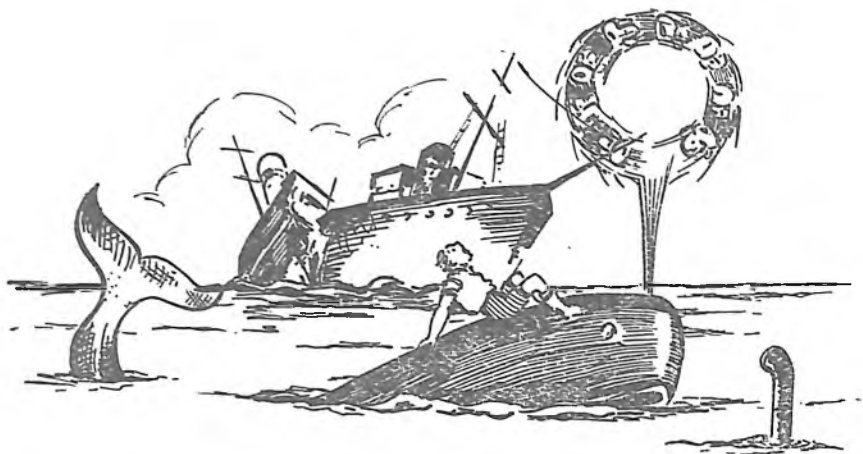
Klok i Jožić, koji su se također nalazili na brodu, jer su se, kako se sjećamo iz posljednjeg broja »Malog Istranina« u Londonu na nj ukrcali, bili su već spremni.

— Nemamo sreće pa Bog! reče Jožić! Možda baš mi nosimo nesreću svakom brodu na koji se ukrcamo!

Klok je zabrinuto mahnuo repom. I njemu se je dlaka nakostrušila pri pomisli na mrzlu kupelj, koja ga čeka.

— Kapetane, bacite nas dvojicu u more — reče Jožić kapetanu — pa će odmah sve biti dobro. Tako su jednom u starom vijeku i proroka Jonu bacili u more, pa se je more odmah umirilo. Ako se riješite nas odmah će biti sve dobro!

— Samo ti budi miran, nasmiješi se kapetan, ponosni Dubrovčanin, jer brod je bio kako znamo od Dubrovačke plovidbe, koji je plovio u domovinu — ja mislim, dok ste vi s nama, da ćemo se svi spasiti. Vi naime uvijek iz svake nevolje izvučete živu glavu!

— E pa, hvala Bogu, ako budemo mi uzrokom, da se putnici spase bit će nam osobito milo, zar ne Klok? reče Jožić spreman da svaki čas skoči u more.

Sve je išlo najvećom brzinom. Od straha pred cijevi kapetanovog revolvera, putnici, pa i oni najbezglaviji, su slijepo slušali njegove naredbe i za čas su sve žene i djeca bili u čamcima, koji su se na zapovijest spustili u more.

— A sada muškarci, skačite u more i plivajte prema kraju, reče kapetan. Za par minuta brod će biti torpediran, tako nam javljaju nepoznati »prijatelji«.

Stariji muškarci strpali su se u posljednje čamce, a oni mlađi počeli su skakati preko ograde naglavce u more, kao da su na kakvom kupalištu. Kapetan je skupio brodske papire i druge neke vrijedne stvari, zakovao ih žurno u jedan sanduk i posljednji se ukrcao na jedan čamac.

Par časaka nakon toga, začuje se kao neka mukla podmorska tutnjava i u pravcu od podmornice, koja je međutim zaronila, jurne prema

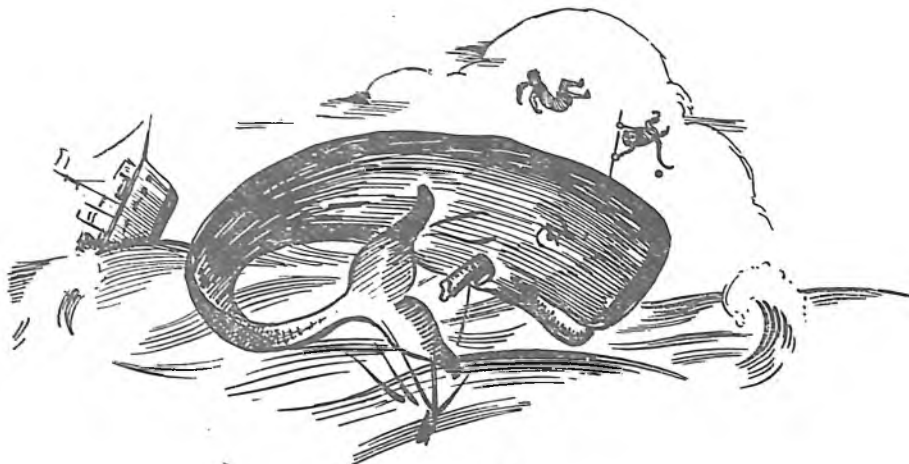
brodu kao neka blistava strijela. More se zapjenilo, a pod valovima jurnuo je kao bijela zmiya izbačeni torpedo.

Brod se potrese, more se zamuti, hrsk! tresk! prasak! Komadi broda odletješe u zrak, a brod se za čas pretrgne po pola, kao da si ga presjekao. Učinak punog pogotka bio je strašan. Kotao u strojarnici rasprsnuo se uz groznu grmljavinu. More se uzburkalo kao da ga je napala vijavica.

Sva je sreća bila da je kapetan bio priseban. Tome se uostalom ne treba čuditi, jer su naši pomorci poznati na cijelom svijetu, kao vrijedni, pametni i hladnokrvni mornari. Jer da je izgubio glavu i da nije uspio zadržati, što no riječ, uzde u svojim rukama, bilo bi na stotine putnika u onoj panici izgubilo život i zaglavilo u strašnom vrtlogu, koji je nastao u valovima poslije eksplozije.

Tako su, zahvaljujući starom Dubrovčaninu, kapetanu, putnici, tko u čamcima, tko plivajući bili daleko poodmakli od virova.

Klok i Jožić grabili su valove i žurili se da što prije stignu na obalu koja na svu sreću nije bila baš previše udaljena.

Podmornica je međutim zaronila i nestala pod vodom u nepoznatom pravcu. Čak je i periskop povukla pod vodu da se ne bi znalo, gdje se nalazi i kuda je krenula.

Plivajući tako opaze Klok i Jožić najednom tek nekih desetak metara pred sobom sasvim mali otočić, kako se izdiže iz mora.

— Hajde, družo još samo dva tri tempa, pa ćemo sjesti da se odmorimo — reče veselo Jožić. Već je i njemu bilo dosta mrzle kupelji, pa se je veselio kako će se malo sunčati na čvrstom tlu.

Zagrabi jedamput, dvaput i evo ga već na otočiću. A Klok u tren oka za njim.

— Oho, kakovo je to ostrvce? začudi se Jožić kad je pipnuo to čudno tlo. Hrapavo, vlažno, a sklisko.

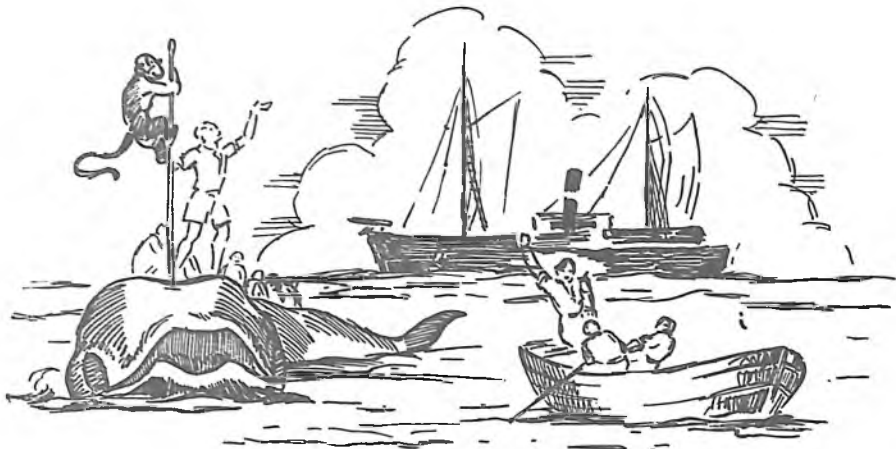
Tek što je to dorekao, najednom prsne iz jedne rupe toga čudnog otočića silan mlaz vode u vis. A ma ko kakav islandski gejzir. A kako je na nesreću Klok bio sjeo baš na rupu kroz koju je taj neobični vodoskok prskao vodu, baci ga mlaz u vis i jadni je Klok lebdio u zraku, vrteći se u mlazu zapjenjene vode kao vrtljak nekoliko minuta.

— Zaboga, pa to nije otok, nego leđa ogromnog kita — dosjeti se Jožić. Bio je to zaista ogromni jedan kit od pasmine grönlandskih kitova koji je zalutao ovamo čak do obale Francuske. Taj je čas isplivao na površinu da udahne svježeg zraka, a naši su pustolovi mislili da je to otočić.

Kit je baš prštao vodu, da poslije udahne zraka i to upravo u času, kad je Klok sjeo na njegovu nosnicu. Razumljivo je da ga je snaga vodenoga mlaza bacila u vis ko loptu. Bilo je smiješno, ali i žalosno gledati taj neobičan vrtuljak.

Klok je grčevito držao u ruci veslo, koje je odnio s broda, a kojim se je ispomagao kod plivanja, i to je bila njegova sreća. Jer u času kada je kit prestao štrcati vodu i udahnuo svježeg zraka, Klok se srušio ko vreća natrag na njega, a njegovo se veslo tolikom snagom zarinulo u kitovu nosnicu, da ju je zatvorilo kao najsavršeniji čep.

Strašna se ribetina uzvrpoljila ko pomamna. Bacala se, lomatajući repom okretala se na leđa i na trbuh, skočila je par metra u vis iz vode, ali sve joj je bilo uzalud. Veslo se tako duboko i tako čvrsto zabilo u

nosnicu, da se više nije dalo izvaditi. A Klok se držao grčevito za nj, znajući da ga čeka sigurna smrt ako ga pusti. Jer da ga je riburina dohvatila svojim repom jao si ga njemu. Ne bi bio nikada više krušaka jeo.

Još se je neko vrijeme riba trzala i grčila, a onda se smiri. Udušila se. Možete si sada zamisliti koliko je veselje zavladao kod naših dvaju junaka kad su vidjeli kakvog su se plijena na ovako lak način domogli. Mrtva riba plivala je na površini, utaknuto veslo izgledalo je kao jarbol, a oni su se dva odmarali na njezinom hrbtu.

Nije prošlo dugo vremena a već se stali skupljati čameci za spasavanje koji su dolazili od obale. Veliko je bilo začuđenje ribara, kada su vidjeli toliku riburinu.

A Klok i Jožić slavodobitno su je dopremili u luku. Lučka kapetanija odmah je kupila od njih kita, jer to je vrlo skupocjena životinja. Kit znade dati po 20.000 kila masti, na stotine kila mesa, koža mu je izvrсна za remenje, od kosti se pravi kojekakvo oruđe, a ma sve od kita dade se upotrebiti.

— Jesam li ti ja rekao, prijatelju, da ti nosiš sreću a ne nesreću, reče kapetan Jožiću, kad ga je kasnije sreo u luci, kako broji šuštave banknote, koje je dobio za svoju lovinu.

— Zahvalite to, kapetane, ovome mom majmunu — reče Jožić — i njegovoj dosjetljivosti. Jer da on nije uzeo sa broda veslo, Bog zna kako bi ova pustolovina bila danas završila. To rekavši pogladi Kloka po gustoj dlaci, a Klok se veselo nakesi.

Dječje novine

Nova karta Evrope. Za vrijeme školskih praznika dogodile su se u Evropi opet velike promjene. Tako su male sjeverne državnice Litva, Letonija i Estonska ušle u sklop Sovjetske Rusije i sada Rusija ima pred sobom otvoreno more na Baltiku.

Isto je tako Rusija zatražila od Rumunjske da joj preda pokrajinu Besarabiju, koja je prije svjetskoga rata pripadala Rusiji. Rumunjska je popustila i predala je Besarabiju Rusiji.

Bugarska je također zatražila od Rumunjske da joj preda pokrajinu Dobrudžu, koja je nekada bila bugarska pokrajina i u kojoj žive u većini Bugari. Između Rumunjske i Bugarske došlo je do sporazuma pa će skorih dana Bugarska opet dobiti svoju staru pokrajinu Dobrudžu, koja je nekad bila koljevka bugarske države.

Madžari su također postavili Rumunjskoj zahtjev da im vrati Erdelj i Sedmogradsku, koju je Rumunjska zaposjela nakon svjetskog rata. Rumunjska se je neko vrijeme nećkala da te pokrajine vrati Madžarskoj, jer da u tim pokrajinama živi većina rumunjskoga pučanstva.

Kad se nijesu mogle nagoditi zatražile su od Njemačke i Italije, da one sude i da one odrede, što ima komu pripasti. Prije nekoliko dana bio je u Beču sastanak rumunjskih, madžarskih, talijanskih i njemačkih ministara. Na tom je sastanku prihvaćeno riješenje Njemačke i Italije, prema kojemu ima Rumunjska da vrati Madžarskoj zemlje u veličini od 45.000 četvornih kilometara, gdje živi uz Madžare preko 1 milijun Rumunja. Tako sada živi u Madžarskoj oko 600.000 Slovaka, preko 1 mil. Rumunja, te velik broj Ukrajinaca.

Rat na zapadu, između Nijemaca i Engleza i Francuza za vrijeme školskih praznika se nastavio. Francuska je bila od Nijemaca potučena i Francuska je zatražila od Njemačke mir, jer je međutim i Italija ušla u rat na strani Njemačke. Njemačka je zaposjela sjevernu i zapadnu Francusku, kako bi mogla odanle bolje vršiti napadaje na Englesku.

I sada se vodi rat između Njemačke i Italije s jedne strane i Engleske s druge strane. Englezi su se na svom otoku učvrstili, a Nijemci

ih napadaju svaki dan s tisućama svojih aeroplana iz kojih bacaju na stotine tisuća kilograma razornih bombi.

Italija opet napada Englesku na Sredozemnom moru i u njezinim kolonijama u Africi. Sada se vodi rat na život i smrt i svijet sa zebnjom čeka, kako će se ta strašna borba završiti.

U našoj državi ostalo je sve po starom. Prošle godine na dan 26. kolovoza osnovana je banovina Hrvatska i sad je sav narod prionuo da ju što bolje izgradi, kako bi nakon dugogodišnjih borba mirnije i srede-

nije živio. Držeći se sasvim po strani od velikih evropskih sukoba mi smo uspjeli sačuvati mir, tako da narod nije morao ići ginuti po bojnim poljanama, nego se je mogao posvetiti obradivanju svoje zemlje i obavljanju svojih poslova. Kako se pak danas u Evropi uslijed rata potroši mnogo više živeža i drugog materijala nego što ga se izradi, to je mnogih stvari ponestalo, pa ih se teže dobije, uslijed čega im je i cijena poskočila.

Tako eto stoje danas prilike u Evropi, pa je dobro da ih i naši mladi čitatelji upoznaju.

KOJA JE ŽIVOTINJA NAJJAČA? Neki prirodoslovac nedavno je riješio pitanje koja je životinja najjača. Nije to ni slon, ni vol, ni bik, ni lav, nego kukac jelenjak. On teži 14 grama, ali svojim kliještima može dići teret od 1580 grama. Kad bismo mi ljudi bili isto toliko jaki mogao bi čovjek koji teži 75 kilograma dignuti teret od 8400 kilograma.

OD DRVETA DO NOVINA. Da bi se ustanovilo vrijeme, koje je potrebno, da se živo drvo pretvori u štampane novine, napravila je neka tvornica papira ovaj pokus. U 7.45 ujutro dala je posjeći tri drveta i smjesta ih otpremiti u tvornicu papira. Kružna pila razrezala ih je na komade, s kojih su skinuli koru i sasjekli ih. Tako pripravljeno drvo otpremili su u brusionicu. Nakon kratkoga vremena došla je tekuća materija u stroj za miješanje. U 9.30 sati predali su prve arke papira, a u deset sati bio je već odštampan prvi broj novina.

KOLIKO VRIJEDI JEDNO PTIČJE GNIJEZDO? Nije dosta da se samo veselimo krasnom pjevanju ptica. Ptice moramo cijeliti i kao veoma korisne životinje, pa ih moramo čuvati, brinuti se za nje zimi i štiti ih od drugih grabežljivaca a naročito od zlih i pokvarenih dječaka, koji im tamane mlade, razbijaju jaja i ruše gnijezda.

Da nema ptica naše bi voće i povrće bilo uskoro sasvim uništeno. Kukei, crvi i gusjenice i razni drugi štetočine uništiti bi svu muku mar-

nih seljaka i radnika. Dokazano je da jedan par sjenica potamani u jednoj godini dana preko 75.000 kukaca i gusjenica, koje bi snesle najmanje 120 milijuna jajašca. Kroz četiri sedmice, kada sjenice hrane mlade u gnijezdu pojedu one 4800 gusjenica. 4800 gusjenica uništilo bi 400 kilograma voća. Računamo li da jedan kilogram dobrih jabuka, krušaka ili bresaka stoji danas 10 dinara znači da nam samo jedno gnijezdo sjenica donosi korist od 4000 dinara.

Štitite ptice, hranite ih zimi mrvicama i ne dajte da ove toliko korisne životinjice uginu od zime i glada!

Iz stranih zemalja

»GROB KULTURE«. U jednoj kamenoj stijeni kraj grada Atalanta u Sjedinjenim državama sjeverne Amerike izduben je duboki otvor u koji su smještene sve kulturne tekovine današnjeg doba. Tako su unutra spremljene slike, fotografije, filmovi, knjige, instrumenti i najbolja djela iz današnje književnosti. Nato je grob zatvoren i zapečaćen i ne će se smjeti otvoriti do godine 8113. Na taj način hoće Amerikanci da budućim pokoljenjima pokažu na kojem se stepenu kulture nalazilo čovječanstvo godine 1940. Kad bi tako bili radili stari narodi još prije Krista mi bismo mnogo bolje poznavali život i kulturu starih naroda.

MRAVI IZJELI ČOVJEKA. Jedan misionar, imenom Bogossi, pješao je u okolini Matade u Africi u društvu svog urođeničkog slugu. Imao je da posjeti poglavicu nekog plemena. Putem je naišao na jedno stablo i — ne misleći ništa — udario svojim štapom po njemu. Istom sada je vidio, da to i nije nikakvo stablo, nego mravinjak strašnih mrava termita. Njegov je sluga odmah počeo bježati čim su se pojavili prvi termiti, razbješnjeli razaranjem svog doma. Navalili su na misionara, koji je također kušao da se spasi bijegom. No već su stotine i hiljade termita visjele na njemu i kad su izjeli ti strašni mravi njegove haljine, oborili su se na njega samoga. Misionar je našao groznu smrt izjeden do kostiju od tih strašnih kukaca.

HITAC U ŽICU. U nekom urođeničkom selu nedaleko gradića Beire u Portugalskoj istočnoj Africi počinjao je jedan lav mnogo štete napadajući stoku. Konačno je jedan mladi crnac imenom Mofoke postavio zamku od žice u koju se je lav uhvatio. Sav radostan pohrlio je nato mladi crnac s puškom da lava uhvaćenog u zamku ustrijeli. S njime je pošlo skoro cijelo selo. Došavši u blizinu nacilja Mofoke pušku i opali. I pogodio je. Ali ne lava nego žicu, koja ga je stezala... Lav se otkinuo i jurnuo ravno na crnea, kojega je u posljednji čas spasio njegov brat, ubivši lava hicem iz svoje puške. Ipak je Mofoke zadobio od lavljih pandža dosta teške ozlijede.

Jurićev kutić

Učitelj je zadao učenicima zadaću: »Moj pohod kod bake«. Učenici se dali na pisanje marljivo opisujući svoj pohod baci. Samo je Jurić u tren oka bio gotov sa zadaćom i nije prošlo ni pet minuta već je predao zadaćnicu učitelju. Učitelj se začudi, pa ne mogav vjerovati, da je Jurić tako brzo mogao napisati zadaću pogleda i ima što vidjeti. Jurić je napisao zadaću ovako:

Jučer sam pošao u pohode svojoj baci, ali je nijesam našao kod kuće, pa sam se vratio kući.

+++++

Došao o Uskrsu Jurićev stric u pohode Jurićevim roditeljima.

— No, kako ti se sviđa knjiga, koju sam ti o Božiću poklonio? upita Jurića.

— Nijesam ju još pročitao, jer mi je majka rekla da je ne smijem otvoriti dok ne operem ruke.

+++++

Jurić je stajao na prozoru i s kanticom za polijevanje cvijeća štreao vodu na prolaznike.

— Šta to radiš, nesretniče, stane ga grditi majka. Zar ti nijesam rekla da se lijepo igraš, a ti ovako!

— Pa ja se lijepo igram. Igram se kiše!

+++++

Bila je ljuta zima. U kući se mnogo govorilo o tome, kako je živa pala nisko ispod ništice i kako je to zlo.

Bilo je baš nekako o prvom poljeću, pa je Jurić donio kući školski izvještaj.

— Sramota! Sve jedan, dva i tri! prekori ga otac.

— Ništa zato, oče, glavno da je iznad ništice — odgovori Jurić.

+++++

Došla k Jurićevima Jurićeva tetka. Jurić se upravo vraćao iz škole, veselo fućkajući.

— Baš me veseli da tako rado polaziš školu, reče tetka.

— O ne, ja školu ne polazim rado, nego se rado iz nje vraćam, odgovori Jurić.

+++++

Kad ciganin prodaje konja. Došao ciganin na sajam jašeći na starom svom kljusetu.

— Što tražiš za to kljuse? — upita ga drugi ciganin.

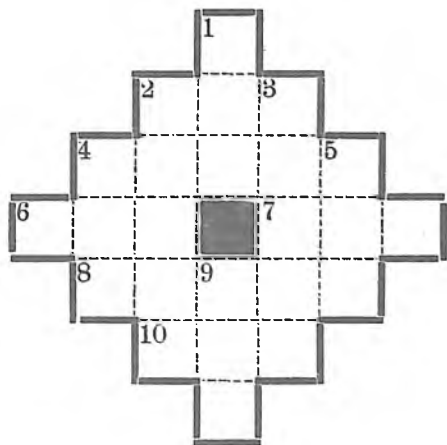
— Hiljadu dinara i ni pare manje! — odgovori cigo.

— Dat ću ti pedeset dinara! — reče kupac.

— Evo ti ga! Za onih pišivih 950 dinara nije vrijedno da se cijenkamo. Vodi ga! — Sjaše s konja i proda ga za 50 dinara.

Zagonetke

KRIŽALJKA (Vlado Perković, Krk)

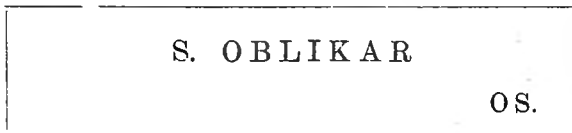
Okomito:

1 Dva komada, — 2 Nije debeo,
3 Mongolsko pleme, — 4 Perzijski
kralj, — 5 staja za ovce, — 9 isto
kao br. 5.

Vodoravno:

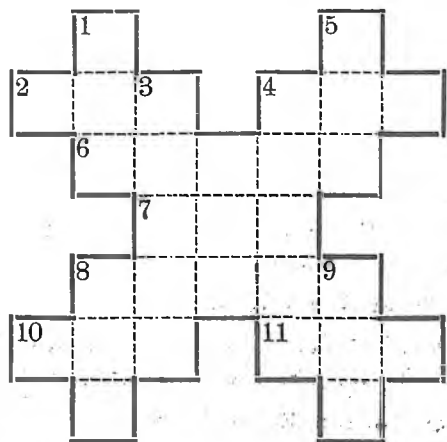
2 Kradljivac, — 4 mjera za zlato,
6 stara biskupija u Dalmaciji, —
7 ratno oružje, — 8 zemljoradnik,
— 10 zbor pjevača.

ZAGONETNA POSJETNICA

Zanimanje?

KRIŽALJKA (Vlado Perković, Krk)

Okomito:

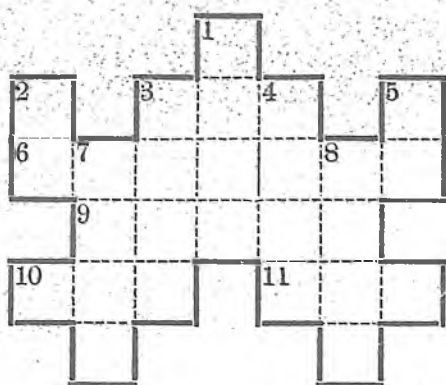
1 drži na krstu, — 3 teret (u Pri-
morju magarac), — 4 mjera za zlato,
— 8 glas, — 9 određeno vrijeme.

Vodoravno:

2 ugao, — 4 konjski korak, —
6 vlažan, nije suh, — 7 vrtlog u
vodi, — 8 mongolsko pleme, —
10 staja za ovce, — 11 ratno oružje.

KRIŽALJKA

(Vlado Perković, Krk)

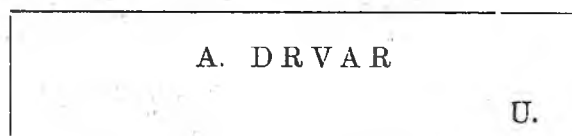
Okomito:

1 Ime (pišemo njime), — 2 Lična zamjenica, — 3 novčanik, torbica, — 4 živi u vodi, — 5 Pokazna zamjenica, — 7 ogromna voda, — 8 žensko ime.

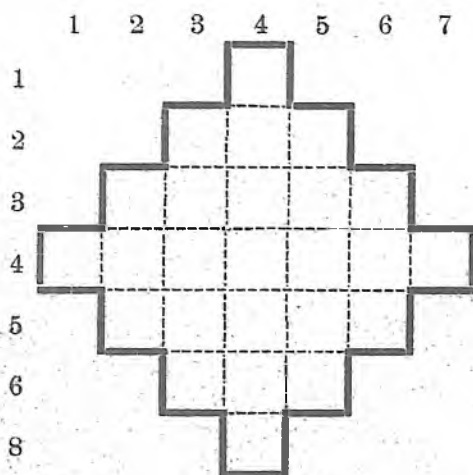
Vodoravno:

3 pas, — 6 kontinent (novi svijet), — 9 lice, — 10 papiga, — 11 otac (slovenski)

ZAGONETNA POSJETNICA

Odakle je?

Okomito i vodoravno isto

2 sprat, — 3 mjera za zlato, — 4 glasovito staro grčko bojište, — 5 mongolsko pleme, — 6 staja za ovce.

»Mali Istranin« izlazi jedamput mjesečno. — Pretplata iznosi 12 dinara na godinu. — Pojedini broj stoji 1 dinar. — a inostranstvo dvostruko.

Uredništvo i uprava nalaze se u Krajiškoj ulici br. 12.

Vlasnik, izdavač i odgovorni urednik: Ernest Radetić, Zagreb, Krajiška ulica 12. — Tiskara C. Albrecht (P. Acinger), Zagreb, Radićeva ulica 26

Za tiskaru odgovara: Petar Acinger, Zagreb, Radićeva 26